

ЕНДОФІТНА МІКОФЛОРА НАСІННЯ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ У ПІВНІЧНО-СХІДНОМУ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Рожкова Т.О.,¹ Журавська І.А.,² Немерицька Л.В.²

¹Сумський національний аграрний університет,
вул. Г. Кондратьєва 160, Суми, 40021, Україна,

²Житомирський національний агроекологічний університет,
вул. Старий бульвар, 7, Житомир, 10008, Україна
E-mail: rozhkova8@gmail.com innazhuravskal@gmail.com

Починаючи з 2000-го р. в Україні поступово збільшується виробництво озимої пшениці, цьому сприяє її попит на зовнішньому ринку. Щорічно посівна площа під цією стратегічною для країни культурою складає приблизно 6 млн га. Висока врожайність визначається, насамперед, якісним посівним матеріалом. Насіння є джерелом інфекції для збудників хвороб різної етіології. Деякі патогени проникають усередину зернівки, інші заселяють її зовні. Окрім патогенної мікофлори на насінні розвиваються і сапрофіти. Тобто насіння завжди містить певну кількість видів мікроорганізмів, які вимагають постійного моніторингу для вибору розумної стратегії їх регулювання.

Видовий склад мікофлори насіння – це динамічна система, яка постійно змінюється, тому з самого початку наших досліджень проводили постійне спостереження за його внутрішньою мікробіотою. У період 2007-2010 рр. у патогенному комплексі грибів з насіння виявляли значний відсоток фузарієвих грибів (від 11,3 до 50,13 %). Друге місце з визначення займали дрібноспорові альтернарієві гриби, кількість яких була на рівні біля 26 % у 2007-2009 рр. У 2010 році відсоток їх виділення різко зріс до 71 %. І з цього часу альтернарієві гриби займають домінуюче положення у ендоефітній мікофлорі насіння пшениці. Тому постала потреба з визначення видового складу грибів з роду *Alternaria* Nees. Впродовж 2012-2017 рр. було виділено три види альтернарієвих грибів: *A. tenuissima*, *A. alternata* та *A. infectoria*. Причому перший вид здебільшого займав домінуюче положення. Репрезентативність альтернарієвих грибів істотно залежала від погодних умов років спостережень. Найбільшого розвитку альтернаріози набули у 2012 р., коли за період можливого зараження випала найменша кількість опадів та спостерігалась найвища середня температура повітря. Також насіння, вирощене цього року, містило здебільшого вид *A. alternata*, на відміну від інших років спостережень, коли у мікокомплексі переважав *A. tenuissima*. У 2014 р. спостерігали найменшу кількість альтернарієвих грибів. Цього року за період імовірного ураження випала найбільша кількість опадів за всі роки досліджень. У 2015 та 2016 рр. спостерігали зменшення середньодобової температури на фоні значної кількості опадів. Можливо, це обумовило майже однакове зараження насіння альтернарієвими грибами. У 2015 р. відмітили найбільшу кількість виду *A. tenuissima* (44%).

Окрім альтернарієвих та фузарієвих грибів до складу ендоефітної мікобіоти насіння пшениці входили бактерії, *Trichothecium roseum*, гриби родів *Rhizopus*, *Aspergillus* та *Penicillium*. У 2016 р. виділили нетипового для нашої зони сапрофітного представника - *Acremonia atra*.